

ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติก : มิติใหม่ของการรบ

อนันต์ชัย เลาะห์พันธุ์*

สงครามโลกครั้งที่ ๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙-๑๙๔๕) เป็นสงครามเบ็ดเสร็จ (total war) เช่นสงครามโลกครั้งที่ ๑ (ค.ศ. ๑๙๑๔-๑๙๑๘) เพราะขอบเขตทางภูมิศาสตร์ของการทำสงครามขยายตัวอย่างกว้างขวางจากทวีปยุโรปครอบคลุมดินแดนส่วนอื่นๆ ของโลก อีกทั้งประเทศที่เข้าสู่สงครามก็ได้นำทรัพยากรและอาวุธที่ตนสะสมทุกประเภทโดยไม่มีข้อจำกัดรวมทั้งคิดประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่เพื่อทำลายล้างศัตรู สงครามโลกครั้งที่ ๒ ถูกเรียกว่ามหาสงคราม (Great War) เช่นเดียวกับสงครามโลกครั้งที่ ๑ แต่เป็นสงครามที่นองเลือดและสร้างความหายนะมากที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ แม้การขยายอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองรวมทั้งการแสวงหาทรัพยากรจะเป็นมูลเหตุอย่างหนึ่งของสงคราม แต่ปัจจัยหลักของการเกิดสงครามคือการต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ทางการเมือง ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler, ค.ศ. ๑๘๘๙-๑๙๔๕) ผู้นำเยอรมนีเชื่อมั่นในความแข็งแกร่งของเยอรมนีในการรบจะนำเยอรมนีไปสู่ชัยชนะในสงครามเผ่าพันธุ์ (race war) ซึ่งเยอรมนีจะสถาปนาอำนาจที่ชอบธรรมเพื่อจัดระเบียบโลกใหม่ ฮิตเลอร์มุ่งหวังที่จะนำพาประชาชาติเยอรมันไปสู่ชัยชนะเพื่อชี้ให้เห็นความเหนือกว่าของเผ่าพันธุ์เยอรมัน และเยอรมนีจะเป็นผู้รวมยุโรปให้เป็นอันเดียวกัน

สงครามปะทุขึ้นที่โปแลนด์ในวันที่ ๑ กันยายน ค.ศ. ๑๙๓๙ เมื่อกองทัพเยอรมันใช้ยุทธวิธีรบแบบสายฟ้าแลบ (Blitzkrieg) โดยประสานการรุกของรถถังและทหารราบทางบกกับการสนับสนุนกำลังทางอากาศ และต่อมาสงครามก็ขยายตัวไปยัง

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เดนมาร์ก กลุ่มประเทศแผ่นดินต่ำ (Low Countries - เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก) จากนั้นกองทัพเยอรมันก็บุกฝรั่งเศสและสามารถยึดกรุงปารีสได้ภายในเวลาอันสั้นในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๐ ในช่วงระยะเวลาเดียวกันเยอรมนีก็เปิดแนวรบทางทะเลในมหาสมุทรแอตแลนติกด้วย โดยใช้เรือดำน้ำ (Unterseebooten) หรือเรียกย่อๆ ว่าเรืออู (U-boat) เรือรบประเภทต่างๆ และโดยเฉพาะเรือสินค้าที่อังกฤษลำเลียงเครื่องอุปโภคและบริโภคตลอดจนอาวุธยุทโธปกรณ์จากแคนาดาและสหรัฐอเมริกาเพื่อนำไปเลี้ยงดูประชากรและใช้ในสงคราม ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกเป็นการรบที่ยาวนานและซับซ้อนที่สุดในสงคราม มีการค้นคิดและพัฒนาเทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ขึ้นในด้านอาวุธยุทธโธปกรณ์ ตลอดจนการวางแผนการรบทางทะเลอย่างแยบยล สงครามทางทะเลในมหาสมุทรแอตแลนติกจึงเป็นมิติใหม่ของการรบทางทะเลที่ดำเนินติดต่อกันเกือบตลอดระยะเวลาของสงครามโลกครั้งที่ ๒ และสิ้นสุดลงพร้อมๆ กับการพ่ายแพ้ของเยอรมนี ความสำคัญของยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกคือ เกือบทำให้อังกฤษต้องพ่ายแพ้ในสงคราม แต่นโยบายมุ่งเผด็จศึกทางบกของฮิตเลอร์ทำให้พันธมิตรเป็นฝ่ายได้เปรียบในสงครามและเป็นจุดหักเหในการยุทธ์ที่ทำให้ฝ่ายพันธมิตรมีชัยชนะในที่สุด

บทความชิ้นนี้เป็นการร่วมรำลึกถึงการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งครบ ๖๐ ปีใน ค.ศ. ๒๐๐๕ ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกสะท้อนวีรกรรมของทั้งฝ่ายพันธมิตรและเยอรมนี ไม่ว่าฝ่ายใดจะมีชัยชนะ ประวัติศาสตร์คงจะต้องจารึกถึงความหายนะของทรัพย์สินและทรัพยากรมนุษย์ในการยุทธ์ครั้งนี้ไปอีกนาน

ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติก ค.ศ. ๑๙๓๙-๑๙๔๕

ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกเกิดขึ้นหลังจากอังกฤษและฝรั่งเศสประกาศสงครามกับเยอรมนีเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ค.ศ. ๑๙๓๙ ได้เพียง ๒-๓ ชั่วโมงเท่านั้น เรืออู-๓๐ (U-30) ของเยอรมนีได้ปฏิบัติการทันทีโดยเข้าโจมตีและจมเรือโดยสารเอเทเนีย (Athenia) ของอังกฤษในตอนเหนือของสกอตแลนด์ซึ่งบรรทุกผู้โดยสารจำนวน

๑,๑๐๐ คน ทำให้มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้นจำนวน ๑๑๒ คน และในจำนวนดังกล่าวเป็นชาวอเมริกัน ๒๘ คน การปฏิบัติการอย่างอุกอาจดังกล่าวของกองทัพเรือเยอรมันนับเป็นส่วนหนึ่งของแผนการรบของเยอรมนีที่ต้องการควบคุมน่านน้ำมหาสมุทรแอตแลนติก ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือและการค้าที่สำคัญของนานาประเทศยุโรป โดยเฉพาะอังกฤษที่ใช้ในการติดต่อกับแคนาดาที่เป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ (British Commonwealth) และสหรัฐอเมริกาเพื่อตัดการลำเลียงเสบียง สัมภาระ อาวุธยุทโธปกรณ์ และสินค้าอื่นๆ มายังเกาะอังกฤษ

โดยทั่วไป ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกเป็นการต่อสู้ระหว่างกองเรือดำน้ำหรือกองเรือของเยอรมนีกับกองเรือคุ้มกัน (convoy) ของฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรที่คอยปกป้องกองเรือสินค้า กองเรือของเยอรมนีได้รับการเสริมสร้างขึ้นในช่วงกลางทศวรรษ ๑๙๓๐ หลังจากเยอรมนีประสบความสำเร็จในการทำข้อตกลงทางนาวิกฤษฎ์-เยอรมนี (Anglo-German Naval Agreement) เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๓๕ โดยมีพลเรือเอก คาร์ล เดอนิทซ์ (Karl Doenitz) แม่ทัพเรือคนสำคัญของกองทัพเรือเยอรมันเป็นผู้บัญชาการ เขาพยายามโน้มน้าวให้ฮิตเลอร์เห็นว่าเยอรมนีไม่อาจทำสงครามทางทะเลด้วยกำลังเรือเหนือผิวน้ำดังที่เคยปฏิบัติเพราะมีเรือรบไม่เพียงพอและขาดแคลนงบประมาณ จึงต้องเสริมกำลังเรือดำน้ำก่อน

ในช่วงแรกของสงคราม แม้ว่ากองเรืออุจจะมีจำนวนจำกัด โดยกองทัพเรือเยอรมันมีกองเรือประจำการในมหาสมุทรแอตแลนติกเฉลี่ยประมาณ ๒๑-๒๓ ลำ จากจำนวนเรือที่มีทั้งหมด ๕๖-๕๗ ลำที่เดอนิทซ์สร้างขึ้นก่อนเกิดสงครามเพียงเล็กน้อย อีกทั้งอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ซึ่งมุ่งดำเนินนโยบายการบนบานาคพื้นทวีปก็ไม่ได้เล็งเห็นประสิทธิภาพและความสำคัญของเรือใต้น้ำนัก ทั้งยังไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังในการสร้างกองทัพอากาศเพื่อใช้โจมตีเรือของฝ่ายพันธมิตร แต่กองเรือก็สามารถทำลายเรือสินค้าและเรือรบของฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรได้จำนวนมาก ภายในเดือนแรกหลังการเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองเรือสามารถจมเรือสินค้าได้ ๔๑ ลำ รวมระวาง ๑๕๓,๐๐๐ ตัน ต่อมาในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๓๙ เรือยู-๒๙ (U-29) ซึ่งมี

กุนเทอร์ ฟรีน (Günther Prien) เป็นผู้บัญชาการเรือก็สามารถจมเรือรอยัลโอ๊ก (Royal Oak) ที่เป็นเรือเดรดนอต (Drednought) ขนาดใหญ่ของอังกฤษมีระวาง ๒๗,๐๐๐ ตัน ซึ่งได้ชื่อว่า “เป็นเรือรบที่ไม่มีวันจม” ได้ ด้วยตอร์ปิโด ๓ ลูก ณ บริเวณอ่าวสเกปาโฟลว์ (Scapa Flow) ในหมู่เกาะโอริกเนย์ (Orkney Islands) ในสกอตแลนด์ขณะจอดทอดสมอเรือ เรือรอยัลโอ๊กดิ่งจมลงสู่ก้นทะเลภายในเวลาเพียง ๑๐ นาทีเท่านั้น ผู้บัญชาการเรือและทหารเรือประจำการจำนวน ๗๘๕ คนเสียชีวิต มีผลทำให้ต้องปิดฐานทัพเรือที่อ่าวสเกปาโฟลว์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของฐานทัพเรือที่สำคัญที่สุดของอังกฤษในระหว่างสงคราม เป็นการชั่วคราว นับว่าเป็นการทำลายเกียรติภูมิของกองทัพอังกฤษซึ่งได้ชื่อว่าเป็นกองทัพรือที่เข้มแข็งที่สุดในโลกด้วย

ปฏิบัติการฝูงหมาป่า

ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๐ เดือนที่ห้ผู้บัญชาการกองเรืออุกัสน์เรืออุกัสน์ที่ยังคงมีจำนวนจำกัดเข้าโจมตีเรือสินค้าของอังกฤษและสามารถจมเรือได้ถึง ๖๓ ลำ ในช่วงระยะเวลาสั้น ยุทธวิธีที่จะเอาชนะกันของทั้ง ๒ ฝ่ายก็พัฒนาก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ อังกฤษได้ใช้เรือคุ้มกันเพื่อป้องกันเรือสินค้าซึ่งเซอร์วินสตัน เชิร์ชิลล์ เลโอนาร์ด สเปนเซอร์ เชอร์чилล์ (Sir Winston Leonard Spencer Churchill) นายกรัฐมนตรีอังกฤษได้ให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะเล็งเห็นว่าการป้องกันภัยของเรือสินค้าที่ดีจะมีผลต่อการดำรงชีพและการอยู่รอดของคนอังกฤษในภาวะสงครามที่ชาวอังกฤษมีความต้องการอาหารและเชื้อเพลิงมีน้ำหนักรวมกันอย่างต่ำวันละ ๑๒๐,๐๐๐ ตัน ส่วนเดือนที่ห้ก็พัฒนายุทธศาสตร์ที่เรียกว่าฝูงหมาป่าหรือวูล์ฟแพก (wolf pack) โดยมีการเรียกเรืออุกัสน์ทางวิทยุเพื่อให้สามารถรวมตัวกันออกตามล่าเรือสินค้าอังกฤษได้ทั้งกองเรือ และปฏิบัติการโจมตีเรือสินค้าและเรือคุ้มกันในเวลาเดียวกัน ซึ่งปฏิบัติการนี้มักจะกระทำกันในเวลากลางคืน โดยเรืออุกัสน์โผล่มาเหนือน้ำและใช้ตอร์ปิโดยิงเรือศัตรูแทนการยิงด้วยปืนเรือ ซึ่งสามารถสร้างความเสียหายอย่างมหันต์แก่ฝ่ายอังกฤษและพันธมิตร ชัยชนะของกองเรืออุกัสน์จากปฏิบัติการวูล์ฟแพกที่เริ่มปฏิบัติการเป็นครั้งแรกตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๓๙

โดยเรือจำนวน ๔ ลำเข้าโจมตีเรือสินค้าและเรือคุ้มกันพร้อมกัน จึงทำให้จอมพลเรือเอริช เรเดอร์ (Erich Raeder) ผู้บัญชาการทหารเรือเยอรมันปรารถนาจะยึดเลอว์วากองทัพเรือของเขามีประสิทธิภาพมากกว่ากองทัพอากาศของจอมพล แอร์มันน์ วิลเฮล์ม เกอริง (Hermann Wilhelm Göring) ในการทำสงครามกับศัตรู และเรียกร้องให้ฮิตเลอร์ให้สิทธิก่อนแก่กองทัพเรือในการผลิตเรือ อย่างไรก็ตามเนื่องจากกองทัพเรือเยอรมันได้กำหนดแผนซี (Z-Plan) ในการระดมกำลังสร้างเรือประจัญบานผิวน้ำ ดังนั้นการเสริมสร้างกองเรือจึงต้องถูกเลื่อนออกไปอีกระยะเวลาหนึ่ง ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๑ เดอนิทซ์ก็ยังคงมีเรือจำนวนเพียง ๒๑ ลำที่สามารถปฏิบัติการในมหาสมุทรแอตแลนติกได้เท่านั้น

แม้เยอรมนีจะมีเรือจำนวนจำกัด แต่ชัยชนะของเยอรมนีในยุทธการที่นอร์เวย์ (Battle of Norway) และยุทธการที่ฝรั่งเศส (Battle of France) ใน ค.ศ. ๑๙๔๐ ก็ทำให้เยอรมนีสามารถเข้าครอบครองเส้นยุทธศาสตร์ทางทะเลเหนือและบางส่วนของมหาสมุทรแอตแลนติกได้ ชายฝั่งทะเลฝรั่งเศสได้กลายเป็นที่จอดพักของเรือเพื่อเติมเชื้อเพลิง อาวุธยุทโธปกรณ์ และซ่อมบำรุงรักษา ในวันที่ ๗ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ เรือยู-๓๐ (U-30) เป็นเรืออุลล่าแรกที่ลำน้ำฝรั่งเศสและเข้าจอด ณ ชายฝั่งเมืองท่าของฝรั่งเศส ณ เมืองโลรีอง (Lorient) นับแต่นั้นเป็นต้นมาสงครามทางทะเลในแอตแลนติกก็เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ เรืออุลล่ามีบทบาทในการทำลายล้างกองเรือสินค้าและกองเรือคุ้มกันของฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำให้ภาวะการขาดอาหาร เชื้อเพลิง อาวุธยุทโธปกรณ์ และอื่นๆ ของอังกฤษตกอยู่ในภาวะล่อแหลมยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้เยอรมนียังสามารถสร้างเรือดำน้ำออกมาได้เป็นจำนวนมากภายในระยะเวลาอันสั้น ในต้น ค.ศ. ๑๙๔๒ เยอรมนีมีเรือทั้งสิ้น ๒๔๙ ลำแต่ปฏิบัติการได้ ๙๐ ลำเท่านั้น

การทำลายเรือรบบิสมาร์ค

การรบทางทะเลในน่านน้ำยุโรประยะแรกส่วนใหญ่จะเป็นปฏิบัติการของ

เรือดำน้ำเยอรมันในการต่อต้านและทำลายเรือการลำเลียงทางทะเลของอังกฤษ แต่การรบบนผิวน้ำครั้งสำคัญคือ การที่อังกฤษสามารถทำลายเรือรบ**บิสมาร์ค** (Bismarck) ซึ่งเป็นเรือประจัญบานขนาดใหญ่ของเยอรมนีที่ฮิตเลอร์ภาคภูมิใจอย่างมากได้เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ ณ กลางมหาสมุทรแอตแลนติกห่างจากเมืองเบสต์ (Brest) ของฝรั่งเศสไปทางตะวันตก ๑,๑๒๖ กิโลเมตร นายทหารและลูกเรือประจำการเรือบิสมาร์ครวมทั้งหมด ๒,๓๐๐ คนมีเพียง ๑๐๐ คนเท่านั้นที่รอดชีวิต

บิสมาร์คเป็นเรือประจัญบานที่เยอรมนีสร้างขึ้นก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ นับเป็นเรือลำที่ ๖ ของเยอรมนีที่มีชื่อตั้งเพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าชายออตโท ฟอน บิสมาร์ค (Otto von Bismarck) อัครเสนาบดีผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการรวมชาติเยอรมัน (German Unification) และจัดตั้งจักรวรรดิเยอรมัน (German Empire) ขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๗๑ เรือรบ**บิสมาร์ค**ถูกปล่อยลงน้ำเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๙ เป็นเรือรบที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของกองทัพเรือเยอรมันและโลกในขณะนั้น มีระวาง ๕๐,๑๕๓ ตัน กำลังขับเคลื่อน ๓๐ นอตต่อชั่วโมง และติดตั้งปืนใหญ่ขนาด ๕ นิ้ว ๘ กระบอก ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ **บิสมาร์ค**ได้รับคำสั่งให้ร่วมกับเรือลาดตระเวนพริ้นซ์ออยเกิน (Prinz Eugen) ในแผนปฏิบัติการไรน์บุง (Operation Rheinübung) ในการทำลายกองเรือคุ้มกันของอังกฤษและพันธมิตรในมหาสมุทรแอตแลนติก เรือทั้ง ๒ ลำได้แล่นถึงทะเลเหนือในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ แต่ถูกกองบินสอดแนมของอังกฤษตรวจพบในวันรุ่งขึ้น อังกฤษส่งกองเรือจากฐานทัพเรือสแกปโฟล์วเพื่อเข้าโจมตี รวมทั้งเรือหลวงฮูด (HMS Hood) ซึ่งเป็นเรือลาดตระเวนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของอังกฤษมีระวาง ๔๔,๖๐๐ ตัน และเรือรบหลวงพริ้นซ์ออฟเวลส์ (HMS Prince of Wales) ในวันที่ ๒๓ เมื่อกองเรืออังกฤษได้ประจัญหน้ากับเรือรบ**บิสมาร์ค** เรือรบ**บิสมาร์ค**สามารถจมเรือหลวงฮูดของอังกฤษได้ พลประจำการจำนวน ๑,๔๑๙ คน มีรอดชีวิตเพียง ๓ คน หลังจากนั้นเรือ**บิสมาร์ค**ก็สามารถหลบหนีไปได้อย่างไร้ร่องรอยจนถึงในตอนเช้าวันที่ ๒๖ พฤษภาคมก่อนที่จะเครื่องบินลาดตระเวนจากนอร์เวย์จะค้นพบ ณ กลางมหาสมุทรแอตแลนติก เครื่องบินจากเรืออาร์กรอยัล (Ark Royal) ได้ยิง

ตอร์ปิโดถูกเรือรบบิสมาร์คในเวลา ๑๙.๕๐ น. ซึ่งทำให้เรือได้รับความเสียหายอย่างมากจนไม่สามารถแล่นต่อไปได้และเป็นเป้าหนึ่งให้เรือประจัญบานรอนดีนีย์ (Rodney) และเรือรบหลวงพระเจ้าจอร์จที่ ๕ (HMS King George V) เรือรบหลวงดอร์เซตเชียร์ (HMS Dorsetshire) และเรือรบหลวงนอร์ฟอล์ก (HMS Norfolk) ของอังกฤษโจมตีด้วยตอร์ปิโดในตอนเช้าวันที่ ๒๗ พฤษภาคม จนเรือรบบิสมาร์คจมลงสู่ก้นมหาสมุทรในเวลา ๑๐.๔๐ น. หลังออกปฏิบัติการได้เพียง ๒๗๗ วันเท่านั้น นับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของกองทัพเรือเยอรมัน ขณะเดียวกันการจมเรือบิสมาร์คก็เป็นเหตุการณ์ปะทะและไล่ล่าเรือประจัญบานระหว่างอังกฤษกับเยอรมนีที่กินระยะเวลาอันยาวนานและตื่นเต้นมากที่สุดในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ส่วนเรือลาดตระเวนพริ้นซ์รอยเกินสามารถหลบหนีไปเทียบฝั่งที่เมืองเบรสต์ในฝรั่งเศสได้ (ต่อมาในวันที่ ๘ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๘๔ ดร.รเบิร์ต ดี. บัลลาร์ด (Robert D. Ballard) ซึ่งเป็นผู้ค้นพบซากเรือไททานิก (Titanic) เรือเดินสมุทรที่ใหญ่ที่สุดเกิดอุบัติเหตุอัปปางใน ค.ศ. ๑๙๑๒ ได้ทำการสำรวจและค้นพบซากเรือรบบิสมาร์คที่จมอยู่ใต้มหาสมุทรแอตแลนติกในความลึก ๔,๘๕๐ เมตร ณ บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ที่เรือถูกจม)

การพัฒนาเทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมด้านอาวุธยุทโธปกรณ์

หลังการจมเรือรบบิสมาร์คได้ไม่นานนัก อังกฤษก็สามารถยึดเครื่องส่งรหัสอินิกมา (Enigma) ของเยอรมนีได้ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๑ เรือของฝ่ายพันธมิตรจึงสามารถรู้ข้อมูลและติดตามการเคลื่อนไหวของเรืออยู่ได้ซึ่งมีส่วนทำให้จำนวนเรือสินค้าอังกฤษที่ได้รับความเสียหายหรือถูกเรืออุโจมตีทำลายลดจำนวนลงเหลือประมาณร้อยละ ๓๐ ของความเสียหายในแอตแลนติกเหนือ นอกจากนี้อังกฤษยังได้ดำเนินมาตรการป้องกันภัยต่างๆ อันได้แก่ การปรับปรุงวิธีการคุ้มกันให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการประหยัดและการปันส่วนอาหารอย่างเคร่งครัดเพื่อลดจำนวนเรือสินค้าที่แล่นไปมาระหว่างอังกฤษกับทวีปอเมริกา อังกฤษยังเพิ่มจำนวนเรือคุ้มกันมากขึ้น มีการฝึกเรือคุ้มกันให้ปฏิบัติการเป็นกลุ่มและมีเอกภาพเพื่อที่จะสามารถคุ้มกันเรือสินค้าได้อย่าง

เหนียวแน่น ยิ่งไปกว่านั้นฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรยังได้ติดตั้งเครื่องจับสัญญาณหรือเรดาร์ในเรือคุ้มกันจนสามารถตรวจสอบจับเรืออยู่ที่แล่นติดตามกองเรือได้และเข้าโจมตีได้ทันการ เรือคุ้มกันจึงเริ่มมีบทบาทในเชิงรุกมากขึ้นจนทำให้เรือไม่สามารถล่าเรือสินค้าได้อย่างง่ายดายเหมือนเดิม

อย่างไรก็ดีในต้น ค.ศ. ๑๙๔๒ เยอรมนีก็เริ่มเป็นต่อฝ่ายพันธมิตรในยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกอีกครั้งเมื่อกองทัพเรือเยอรมันสามารถอ่านรหัสคำสั่งของกองเรือคุ้มกันของอังกฤษและพันธมิตรได้ และยังประดิษฐ์เครื่องส่งรหัสลับขึ้นมาแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูงที่นักถอดรหัสชาวอังกฤษไม่สามารถอ่านรหัสลับของฝ่ายเยอรมนีได้อีกต่อไป นอกจากนี้เรือยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการโจมตี อีกทั้งยังสามารถเดินทางได้ไกลกว่า ๑๙,๐๐๐ กิโลเมตร เมื่อสหรัฐอเมริกาซึ่งได้ให้ความร่วมมือแก่กองทัพเรืออังกฤษในการคุ้มกันกองเรือสินค้าอังกฤษมาโดยตลอด ประกาศสงครามกับมหาอำนาจอักษะ (Axis Powers) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ เยอรมนีก็ได้ส่งเรือดำน้ำขนาดยาวซึ่งมีการเสริมกำลังด้วยเรือดำน้ำบรรทุกน้ำมันให้เดินทางไปโจมตีเรือบริเวณชายฝั่งของสหรัฐอเมริกา ระหว่างเดือนมกราคม-กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๒ เรือของสหรัฐอเมริกาจำนวน ๔๖๐ ลำซึ่งมีระวางรวมกัน ๒,๓๐๐,๐๐๐ ตันถูกจมลงสู่ก้นทะเล ดังนั้นเมื่อรวมจำนวนเรือกันทั้งหมดแล้ว เรือของฝ่ายพันธมิตรได้รับความเสียหายและถูกจมลงจากการโจมตีของเรืออูมีอัตราเฉลี่ยประมาณ ๙ ลำต่อเดือนตลอด ค.ศ. ๑๙๔๒ และมีจำนวนมาก: ว่ากำลังผลิตของทั้งอังกฤษและสหรัฐอเมริการวมกันในขณะนั้น ดังนั้นใน ค.ศ. ๑๙๔๒ จึงดูเหมือนว่าอังกฤษอาจต้องเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกต่างๆ ที่ได้มีการจัดระบบการคุ้มกันอย่างเข้มแข็งแล้ว

ความปราชัยของกองทัพเรือของฝ่ายพันธมิตรส่วนหนึ่งมาจากการขาดการป้องกันทางอากาศในบริเวณกลางมหาสมุทรแอตแลนติกที่ห่างไกลจากชายฝั่งทะเลมาก จนเครื่องบินที่มีฐานทัพอยู่บนบกไม่สามารถให้ความคุ้มกันหรือช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ และกลายเป็นช่องโหว่ให้เรือสามารถโจมตีและทำลายเรือของฝ่ายพันธมิตรได้โดยง่าย ขณะเดียวกันเยอรมนีก็สามารถผลิตเรืออูได้ประมาณ ๓๐ ลำต่อเดือน ในต้นเดือนมีนาคม

ค.ศ. ๑๙๔๓ กองทัพเรือเยอรมันมีเรืออยู่ประจำการทั้งสิ้น ๔๐๐ ลำ โดยเรืออยู่จำนวน ๑๑๔ ลำถูกส่งให้มาปฏิบัติการในยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติก

อย่างไรก็ดีฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรก็ได้ค้นคิดวิธีการตอบโต้เรืออยู่ด้วยการใช้เรือรบขนาดเล็กซึ่งมีความคล่องตัวกว่าเป็นเรือคุ้มกัน ทั้งยังได้เพิ่มจำนวนเครื่องบินลาดตระเวนพิสัยไกล (long-range air patrol) ในการทิ้งระเบิดโจมตีเรืออยู่ซึ่งนับเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อเรืออยู่ ดังนั้นในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๔๒ แม้ฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรจะสูญเสียอย่างหนักและรุนแรงมากที่สุดครั้งหนึ่ง โดยสูญเสียเรือชนิดต่างๆ ซึ่งมีระวางรวมกันถึง ๘๐๐,๐๐๐ ตัน แต่เรือจำนวน ๓๐๐ ลำที่เป็นกองกำลังร่วมกันระหว่างอังกฤษกับสหรัฐอเมริกาที่บรรทุกทหารจำนวนมากก็สามารถแล่นเข้าเทียบชายฝั่งทวีปแอฟริกาอย่างปลอดภัย ต่อมาในปลายเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๒ ฮิตเลอร์จึงได้ออกคำสั่งให้มีการเคลื่อนกำลังของกองเรืออยู่ไปประจำการในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนมากขึ้น อีกทั้งยังวางแผนให้กองเรืออยู่อีกส่วนหนึ่งไปช่วยเสริมกำลังป้องกันนอร์เวย์ซึ่งเยอรมนียึดครองอยู่เพื่อขัดขวางการบุกของฝ่ายพันธมิตร ซึ่งเท่ากับเป็นการลดความสำคัญของยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกลงและทำให้การคุกคามของเรืออยู่ลดน้อยลงด้วย

สงครามเรืออยู่

ในวันที่ ๓๐ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๓ เดอนิทซ์ได้รับยศจอมพลเรือและเข้ารับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือสืบต่อจากเรเดอร์ซึ่งถูกฮิตเลอร์ปลดออกจากตำแหน่งเพราะไม่พอใจในยุทธวิธีและการวางแผนการรบ ตลอดจนการปฏิบัติการของเรือผิวน้ำ การดำรงตำแหน่งสูงสุดในกองทัพเรือของเดอนิทซ์ดังกล่าวทำให้ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกกลายเป็นสงครามเรืออยู่อย่างแท้จริง ขณะเดียวกันในต้น ค.ศ. ๑๙๔๓ สหรัฐอเมริกาก็สามารถเพิ่มกำลังผลิตเรือจนมีจำนวนมากกว่าเรือประจำการใน ค.ศ. ๑๙๔๑ ถึง ๑๒ เท่า และมีอัตราผลิตที่เกินกว่าจำนวนเรือที่ถูกกองเรือเยอรมันโจมตีทำลาย นอกจากนี้ฝ่ายพันธมิตรยังได้ประดิษฐ์และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ขึ้นในด้านอาวุธ

ยุทธโศปกรณ์ เช่น การใช้เครื่องบินพิสัยไกลมาก (very long-range aircraft) และเครื่องบินบรรทุกคัมกันขนาดเล็กที่ติดตั้งอุปกรณ์ที่มีความคล่องตัวและทันสมัยมากขึ้น และสามารถเดินทางอากาศได้ในขณะที่อากาศเลว การใช้เรดาร์คลื่นสั้นและเครื่องจับสัญญาณความถี่สูงซึ่งทำให้เรือเดินสมุทรสามารถจับสัญญาณของเรืออูและกำหนดจุดเคลื่อนไหวก่อนได้ การเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่เรือคัมกันโดยสามารถใช้ระเบิดน้ำลึกในความลึกตื้นได้ในระดับ ๑๕๐ เมตร การนำปืนครกหรือเครื่องยิงจรวดมาใช้ซึ่งสามารถโจมตีเรืออูได้ และอื่นๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีแม้ฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรจะเพิ่มประสิทธิภาพในการต่อสู้กับเรืออู แต่โดยทั่วไป กองเรืออูที่ได้รับการพัฒนาให้มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงก็ยังคงเป็นภัยอันตรายต่อกองเรือสินค้าของฝ่ายพันธมิตร ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๓ ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกก็ดำเนินถึงจุดแตกหัก ทั้งยังเป็นการแสดงบทบาทสูงสุดในยุทธการของเรืออู ในแต่ละวันเรืออูจำนวน ๔๐ ลำจะเข้าประจำการ และอีกประมาณ ๗๐ ลำจะปฏิบัติในการยุทธ์ ในเดือนมีนาคมกองเรืออูก็สามารถจมเรือของฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรในมหาสมุทรแอตแลนติกตอนเหนือได้ ๘๒ ลำ และอีก ๓๘ ลำในการยุทธ์ในที่อื่นๆ การสูญเสียดังกล่าวนับเป็นภัยคุกคามต่อการอยู่รอดของอังกฤษที่ยังคงต้องพึ่งการคมนาคมการขนส่งในมหาสมุทรแอตแลนติกเป็นอันมาก

ชัยชนะของฝ่ายพันธมิตร

ในเวลาเดียวกันอังกฤษก็ได้คิดยุทธวิธีใหม่ในการโจมตีกองเรืออู โดยพลเรือเอก เซอร์แมกซ์ ฮอร์ตตัน (Sir Max Horton) ได้วางแผนให้เรือพิฆาตจัดขบวนเป็นกลุ่มเดินทางติดตามเรือสินค้าไปด้วย ทั้งยังมีการนำเอาเรือบรรทุกเครื่องบินซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่จำนวน ๓ ลำมาร่วมในขบวนเรือป้องกันเป็นครั้งแรกด้วย เมื่อเรือคัมกันถูกเรืออูโจมตี ก็ให้เรือพิฆาตมีหน้าที่ค้นหาและปฏิบัติการพร้อมๆ กับเครื่องบินในการทำลายกองเรืออูให้ได้ไม่ว่าการปฏิบัติการของเรืออูต่อกองเรือสินค้าและเรือคัมกันจะสิ้นสุดไปแล้วก็ตาม การยุทธ์ระหว่างกองเรืออูกับกองเรือรบของอังกฤษและพันธมิตรได้ทวี

ความรุนแรง อีกทั้งยังเป็นจุดพลิกผันของสภาพการณ์รบของเยอรมนีในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๓ ทั้งนี้โดยกองเรืออุซึ่งพยายามโจมตีกองเรือสินค้าของฝ่ายพันธมิตรในขณะที่ที่อากาศเลวร้ายและม่านฟ้าหนาทึบไปด้วยหมอก ได้ถูกเรือคุ่มกัน เครื่องบิน และเรือพิฆาตของฝ่ายพันธมิตรที่ติดตั้งเรดาร์จับสัญญาณของเรืออุได้ เรืออุกว่า ๔๑ ลำจึงถูกโจมตีทั้งจากทางน้ำและทางอากาศจนพังพินาศและอีก ๓๗ ลำได้รับความเสียหาย ส่วนเรือสินค้าถูกจมลงเพียง ๕ ลำเท่านั้น ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการสิ้นสุดสงครามเรืออุของฝ่ายเยอรมนี ฮอร์ตันก็ได้ประกาศชัยชนะครั้งนี้ว่าเป็น “จุดหักเหของยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติก” ที่ฝ่ายพันธมิตรจะเป็นผู้กุมชัยชนะต่อไป ในวันที่ ๒๓ พฤษภาคมหลังจากรายงานให้ฮิตเลอร์ทราบถึงความทายนะของกองเรืออุ เดอนิทซ์ก็ได้สั่งถอนกองเรืออุทั้งหมดออกจากมหาสมุทรแอตแลนติก และปล่อยให้อังกฤษและสหรัฐอเมริกามีอำนาจควบคุมน่านน้ำมหาสมุทรแอตแลนติกแต่เพียงลำพังเป็นเวลากว่า ๓ เดือน

ในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๔๓ หลังจากการพัฒนายุทธวิธีและเทคโนโลยีให้เรืออูมีศักยภาพในการรบมากขึ้น อันได้แก่ การโจมตีจากใต้น้ำ (เพื่อหลบการจับสัญญาณของเรดาร์บนเรือคุ่มกัน) การใช้ตอร์ปิโดระยะไกลเสียงพิสัยไกล (long-range acoustic torpedos) และการใช้ชนอร์เคิล (schnorkel) หรือ ท่ออากาศ ซึ่งทำให้เรืออูสามารถอัดไฟเข้าหม้อเก็บไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่ขณะดำอยู่ในน้ำลึกได้ โดยไม่ต้องโผล่ขึ้นสู่ผิวน้ำเป็นระยะๆ เพื่ออัดไฟเหมือนเดิมอีก โดยท่ออากาศนี้จะประกอบด้วยท่อที่สามารถยืดตัวได้ พ่นผิวน้ำ ภายในท่อประกอบด้วยท่อสูดอากาศไปยังเครื่องยนต์ดีเซล และท่อปล่อยอากาศเสียจากเครื่องยนต์ออก ทำให้เครื่องยนต์ดีเซลทำงานได้ดีขึ้นและอัดไฟฟ้าได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหา ด้วยเทคโนโลยีนี้ทำให้เรืออูสามารถอยู่ใต้น้ำได้ในระยะเวลาอันยาวนาน กองเรืออูก็กกลับเข้าประจำการในมหาสมุทรแอตแลนติกอีกครั้ง แต่การดำน้ำของเรืออูขณะปฏิบัติการรบใต้น้ำนั้นทำให้เรืออูสูญเสียความคล่องตัวไป คือทำความเร็วได้เพียง ๖ นอตเท่านั้น และไม่สามารถรวมอำนาจการยิงเรือคุ่มกันหรือหลบหลีกเรือคุ่มกันได้ทั้งที่ ขณะเดียวกันการพัฒนาเครื่องเรดาร์จับความเคลื่อนไหวของกองเรืออูได้อย่าง

แม่นยำ การปรับใช้ยุทธวิธีการรบของเรือพิฆาตนักล่าอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการใช้ฝูงบินทิ้งระเบิดน้ำลึกลิบเบอร์เตอร์ (long-range liberator boomer) ของสหรัฐอเมริกาที่ประจำการในสนามบินในไอร์แลนด์ก็ทำให้ปฏิบัติการโจมตีของกองเรือต้องล้มเหลว กองเรือจึงหมดโอกาสที่จะทำลายล้างกองเรือสินค้าและเรือคุ้มกันของฝ่ายพันธมิตรและเข้าคุกคามเส้นทางเดินเรือในมหาสมุทรแอตแลนติกได้อีก ดังที่ปรากฏใน ค.ศ. ๑๙๔๒ นับแต่นั้นเป็นเวลาประมาณ ๑๕ เดือน จนสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรือสินค้าของฝ่ายพันธมิตรได้ถูกเรืออูจมในอัตราเฉลี่ยเพียง ๑๒ ลำต่อเดือนเท่านั้น ชัยชนะของยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกจึงตกเป็นของฝ่ายพันธมิตรในที่สุด

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงใน ค.ศ. ๑๙๔๕ นั้น กองเรืออูได้สร้างความเสียหายอย่างประมาณค่ามิได้แก่ฝ่ายพันธมิตร และเกือบทำให้อังกฤษต้องพ่ายแพ้ในสงคราม ประมาณว่าเรืออูสามารถจมเรือสินค้าได้กว่า ๓,๐๐๐ ลำ เรือรบของฝ่ายพันธมิตรจำนวน ๑๔๕ ลำ และค่าชีวิตของลูกเรือสินค้า ๓๒,๐๐๐ คนจากจำนวนทั้งสิ้น ๑๔๕,๐๐๐ คน และทหารชาวอังกฤษ แคนาดา อเมริกัน และชาติพันธมิตรอื่นๆ อีกนับหมื่นคน ส่วนเรืออูทั้งหมดที่มีประมาณ ๑,๒๐๐ ลำนั้น จำนวนเกือบ ๘๐๐ ลำได้ถูกฝ่ายพันธมิตรทำลาย และพลประจำเรือร้อยละ ๗๐ ได้เสียชีวิตและสูญหายไป สงคราม

การรณรงค์ของเรืออูในยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกนับเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญมากเหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์การยุทธ์ของสงครามโลกครั้งที่ ๒ แม้อิตเลอร์จะไม่ให้ความสำคัญกับสงครามเรืออูเท่าใดนัก แต่กองเรืออูก็สร้างความพริ้งและทำลายขวัญของฝ่ายพันธมิตร โดยเฉพาะอังกฤษเป็นอันมาก เซอร์ซิลส์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษระหว่างสงครามได้เขียนบันทึกเกี่ยวกับกองเรืออูในยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกในเวลาต่อมาไว้ว่า “สิ่งเดียวที่สร้างความตระหนกให้แก่ข้าพเจ้าในระหว่างสงครามคือภัยอันตรายอย่างร้ายแรงของเรืออู...ข้าพเจ้ามีความกระวนกระวายทุกจิตใจเป็นที่รู้ณจากการยุทธ์นี้มากกว่าที่ข้าพเจ้าต้องเผชิญกับการต่อสู้ทางอากาศอันสง่างามที่เรียกกันว่า ยุทธการที่เกาะอังกฤษ (Battle of Britain) เสียอีก”.

บรรณานุกรม

- Farmer, Alan. **The Second World War**. London : Hodder Arnold, 2004.
- Bishop, Chris and Chris McNab, ed. **Campaigns of World War II Day by Day**. London : Silverdale Books, 2003.
- Irving, David. **Hitlers' War 1942-1945**. New York : Macmillan, 2001.
- Wiskemann, Elizabeth. **Europe of the Dictators 1919-1945**. London : Collins, 1973.
- Darby, Graham. **Hitler, Appeasement and the Road to War 1933-1941**. London : Hodder, 1999.
- Lucas, James. **Hitler Enforcers**. London : Cassell, 2000.
- Gilbert, Martin. **The European Powers 1900-1945**. London : Phoenix Press, 1965.
- Kitchen, Martin. **Nazi Germany**. London : Tempus, 2004.
- . **Nazi Germany at War**. New York : Macmillan, 1995.
- Burleigh, Michael. **The Third Reich A New History**. London : Abacus, 2000.